

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

*Укладач – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
д. держ. упр., професор Т. М. Лозинська*

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Запобігання корупції в публічному управлінні» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Магістр» фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система інститутів і механізмів протидії корупції, сутність корупції як соціального феномену та наслідки її прояву.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна професійної підготовки вибіркової частини базується на знаннях отриманих при вивченні дисциплін «Управління розвитком персоналу», «Лідерство в публічній сфері», «Стратегічне планування в діяльності органів влади», а також тісно пов'язана з дисциплінами «Інформаційна безпека», «Політичний піар», «Психологія управління».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є надання майбутнім фахівцям теоретичних знань і практичних навичок щодо сутнісної характеристики феномену корупції, її соціальних, економічних і політичних наслідків, а також створення дієвих механізмів запобігання і протидії корупції як умови побудови правової держави.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є надання знань щодо сутності корупції, передумов її виникнення, теорії та практики запобігання й протидії корупції; формування вміння аналізувати прояви корупції, класифікувати види корупційних діянь, визначати рівень корупції за допомогою різних методів; вироблення навичок використання методів вимірювання корупції і розроблення проти корупційних заходів; створення підґрунтя для несприйняття корупції здобувачами вищої освіти – майбутніми службовцями сфери публічного управління.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі елементи компетентності:

знання :

- сутності корупції та її наслідків;
- соціально-економічних і політичних причин її виникнення;
- нормативно-правової бази запобігання та протидії корупції;
- адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні діяння;
- основних складових антикорупційної стратегії;
- можливостей використання потенціалу громадянського суспільства щодо протидії корупції;
- методичних основ вимірювання рівня корупції.

вміння:

- володіння навичками кваліфікації корупційних діянь;
- здійснення вибору методів вимірювання рівня корупції;
- використання методів вимірювання рівня корупції;
- освоєння навичок розроблення плану протикорупційних заходів;
- набуття навичок розроблення правил етичної поведінки службовців.

способи мислення:

– судження – розумове відображення об'єктивної дійсності, яке полягає у виявленні наявності або відсутності ознак, властивостей чи відносин у сфері місцевого самоврядування;

– міркування – низка пов'язаних суджень, спрямованих на з'ясування істинності певної думки у сфері місцевого самоврядування, доведення її або заперечення;

–формування умовисновків – виведення з одного або декількох суджень щодо місцевого самоврядування нового;

–генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах місцевого самоврядування в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх змістовних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

–здатність використовувати знання, вміння та навички для виявлення корупційних можливостей, кваліфікації корупційних діянь та прогнозування наслідків їх прояву;

–глибоке розуміння негативних наслідків корупції для суспільства, причин виникнення корупції, умов її поширення й проникнення в усі сфери суспільного життя;

–грунтовні знання методів вимірювання рівня корупції;

–здатність організовувати діяльність із складання плану заходів щодо запобігання та протидії корупції;

–здатність застосовувати одержані теоретичні знання щодо запобігання та протидії корупції для формулювання практичних рекомендацій і пропозицій органам державної влади та місцевого самоврядування.

морально-етичні цінності:

–формування у майбутніх фахівців політичної культури, не сумісної з проявами корупційних діянь;

–розвиток здатності протистояти корупційним спокусам, проявляти нетерпимість до випадків корупції;

–формування вміння аналізувати стан корупції в суспільстві;

–розвиток почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

–виховання самостійності, волі, моральності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Наукові основи дослідження корупції як соціального феномену

Різноманітність підходів до тлумачення поняття «корупція». Історія виникнення та поширення корупції, Учення про причини виникнення корупції. Наукові підходи до вивчення корупції. Економічна, політична та бюрократична корупція. Пошук способів зменшення корупції. Ініціативи щодо запобігання та протидії корупції. Конвенція ООН проти корупції 2003 р. Попередження корупції в країнах ЄС.

Тема2. Типологія корупції та її форми

Існуючі типології корупції. Найпоширеніші типи корупції: хабарництво в торгівлі, патронажна система, непотизм, кризова корупція. Класифікація І. Амундсена: політична, бюрократична, індивідуальна, колективна, ре- дистрибутивна, екстрактивна корупція. Форми корупції: хабарництво, розтрата, шахрайство, фаворитизм, інституційна корупція (вигода установи), підкуп виборців. Види корупційних діянь, визначені законодавством України.

Тема 3. Наслідки корупції для суспільства

Позитивні та негативні наслідки корупції. Вплив негативних наслідків корупції на стан суспільства. Політичні наслідки корупції: репресивні заходи, юридична розправа, імітація боротьби з корупцією, формування негативного міжнародного іміджу країни. Економічні наслідки корупції: неефективний розподіл ресурсів і коштів, підвищення вартості виробництва, зростання цін, зниження конкурентоспроможності національної економіки, формування тіньової економіки та поширення економічних злочинів. Соціальні наслідки корупції: наявність подвійних стандартів, порушення прав, поширення несправедливості, зростання неповаги до влади і соціальної агресії. розвитку. Залучення громадськості до розроблення стратегії регіонального розвитку.

Тема4. Вимірювання рівня корупції

Специфіка вимірювання корупції. Критерії оцінювання діяльності органів влади. Методики оцінювання корупції: індекс сприйняття корупції (CPI); Барометр глобальної корупції; Індекс сплати хабарів; Оцінювання національних систем доброчесності. Діяльність

Transparency International в Україні. Вимірювання другого покоління: Опитування щодо бізнес-середовища та підприємницької діяльності; Звіт глобальної доброчесності; Графік корупційних подій, Щоденник репортера.

Тема 5. Стан корупції в Україні

Оцінка рівня корупції в Україні. Причини виникнення та поширення корупції в Україні: економічні, політичні, соціальні, історичні, культурні. Найбільш корумповані сфери суспільного життя в Україні. Поширення корупції в економічній сфері. Корупція в освіті. Корупція в земельній сфері. Проблеми подолання корупції в Україні.

Тема 6. Нормативно-правове забезпечення запобігання та протидії корупції в Україні

Формування нормативно-правової бази боротьби з корупцією в Україні протягом 1991-2016 рр. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014. № 1700-18. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. № 1698-VII. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14.10.2014 р. № 1699-VII. Формування антикорупційної політики. Покарання за корупційні діяння. Зміна суспільного ставлення до корупції.

Тема 7. Система державних органів запобігання та протидії корупції в Україні

Трансформація системи державних органів боротьби з корупцією в Україні протягом періоду її незалежності. Створення Національного агенства з питань запобігання корупції: функції та права. Національне антикорупційне бюро України: мета створення та повноваження. Структурно-функціональна основа органів, що забезпечують формування антикорупційної політики. Структурно-функціональна основа органів, що здійснюють заходи протидії корупції та правоохоронні заходи. Органи, що здійснюють судовий розгляд корупційних справ. Створення Державного бюро розслідування.

Тема 8. Завдання та напрями антикорупційної політики в Україні

Поняття та зміст антикорупційної політики. Чинники формування антикорупційної політики. Завдання антикорупційної політики. Принципи формування антикорупційної політики. Вимоги до підготовки кадрів для служби в органах державної влади та місцевого самоврядування. Обмеження щодо використання службових повноважень. Фінансовий контроль і запровадження електронного декларування. Правила етичної поведінки. Запобігання корупції в діяльності юридичних осіб. Усунення наслідків корупції. Встановлення відповідальності за корупційні правопорушення.

Тема 9. Використання зарубіжного досвіду боротьби з корупцією

Міжнародні документи щодо запобігання та протидії корупції. Механізми протидії корупції в Скандинавських державах. Правові основи протидії корупції в Німеччині. Боротьба проти мафії в Італії. Протидія торгівлі впливом у Франції. Традиції протидії корупції у Великобританії. Запобігання корупції в країнах Вишеградської четвірки. Запобігання корупції в країнах Азії. Досвід Сінгапуру в протидії корупції. Боротьба з корупцією в США та Канаді. Міжнародний досвід запобігання конфлікту інтересів.

Тема 10. Реформування політики запобігання та протидії корупції в Україні

Передбачення відповідальності за незаконне збагачення (зміни до Кримінального кодексу України). Відкриття реєстрів власників. Забезпечення невідворотності покарання за корупційні діяння. Обмеження впливу приватного капіталу на політику. Створення інституціональної системи для переслідування корупційних діянь. Реформування системи запобігання корупції.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Антикорупційна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : [Навч. посіб.] / І. С. Бондар, В. Г. Горник, С. О. Кравченко, В. В. Кравченко. – К. : Вид-во «Видавництво Ліра-К», 2016. – 192 с.
2. Запобігання і протидія проявам корупції як елемент модернізації системи

державної служби [Текст] // Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. – Івано-Франківськ, 2012. – 237 с.

3. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження [Текст] / керів. авт. кол. доц. І. О. Ревак. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 220 с.

4. Кохан Г. В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз : [моногр.] / Г. В. Кохан. – К. : НІСД, 2013. – 232 с.

5. Організація запобігання та протидії корупції в Україні: [Навч. посіб.] / С. М. Клімова, Т. В. Ковальова. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. 200 с.

6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/qo/1700-18>. – Назва з титул. екрану.

Додаткова

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції : Закон України від 08.10.2015 р. № 731-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/731-19>. – Назва з титул. екрану.

2. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки : Закон України від 14.10.2014 р. № 1699-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>. – Назва з титул. екрану.

3. Реформи під мікроскопом : 2015 / За ред. В. В. Міського, О. М. Галушки. – К. : Ін-т Медіа Права, 2015. – 88 с.